

Inhoud

Aan het hof van de keizerin	7
Hartsverlangens	27
Nieuwe wegen	50
Een huis op Rügen	75
Stormachtige tijden	100
Beproevingen	125
Overgeleverd aan de tegenstanders	147
De getrouwe God	166
Naschrift van de auteur	184

Aan het hof van de keizerin

‘Adelaide Karoline Luise, gravin Von Schimmelman. Adelaide Karoline Luise, gravin Von Schimmelman.’ De gefluisterde woorden vermengden zich met het ratelen van de wielen van de koets, het ritme van de voortgang. ‘Adelaide Karoline Luise, gravin Von Schimmelman.’

Het was een nevelige dag in juli. De jonge vrouw keek uit het venster en zuchtte. Ze kon niet wennen aan de gedachte dat haar naam vanaf nu zo stijf en formeel zou klinken. Thuis werd ze gewoon Adeline genoemd. In elk geval door haar broers en zussen. Maar ook haar ouders gebruikten maar heel af en toe haar volledige naam, bijvoorbeeld bij officiële gelegenheden of als ze boos op haar waren. Dat laatste was de laatste tijd regelmatig voorgekomen. Vooral met haar moeder had ze het vaker aan de stok gehad dan ze zou willen. Ze zuchtte weer.

Maar het was nu niet het juiste moment om zich daar druk over te maken. Vandaag zou ze alleen aan alle spannende dingen denken die in Berlijn op haar wachtten. Van nu af aan zou ze de elegantste jurken dragen en tussen alle pracht en praal aan het hof van de keizerin vertoeven. Adeline liet zich weer terugzakken op de ongerieflijke, met donker leer beklede bank van de koets en sloot haar ogen.

Ze zag de schitterende feesten met de fonkelende kroonluchters, zijden baljurken en overheerlijke gerechten al voor zich. Als hofdame van keizerin Augusta zou ze zich in de deftigste kringen van Berlijn bewegen. En aan het Pruisische

hof waren er vast en zeker ook veel dappere officieren met wie ze tot diep in de nacht zou kunnen dansen. Opnieuw zuchtte ze, maar deze keer was het met aangename gedachten. Eindelijk gebeurde er iets in haar leven!

Adeline boog zich voorover en keek van achter het venster hoe het landschap aan haar voorbijtrok. Buiten zag ze al de eerste volkstuincomplexen van de arbeiders. Dat betekende dat ze steeds dichterbij de stad kwamen. Deze kleine perceeltjes of 'armentuintjes' lieten zien dat de Pruisische hoofdstad nu, in het jaar 1872, steeds verder uit haar voegen barstte. Er woonden inmiddels bijna één miljoen mensen in Berlijn – dat had vader kortgeleden nog in de krant gelezen – en velen van hen waren arm en aangewezen op de groenten die zij zelf in deze tuintjes verbouwden.

Terwijl de wielen van de koets verder bleven ratelen over het plaveisel, hun eindbestemming tegemoet, gingen Adelines gedachten terug naar haar familie. In de afgelopen weken had ze veel tijd met haar jongere broertjes doorgebracht, was ze door de bloeiende weiden rondom Slot Ahrensburg gelopen en had ze van de frisse wind en de zuivere lucht in Sleeswijk-Holstein, haar geboortegrond, genoten. Nadat ze een aantal maanden had doorgebracht op een vreselijke meisjesschool, was ze blij geweest dat ze weer thuis was. Maar toen had haar oudere zus Sophie zich verloofd – wat betekende dat de achttienjarige Adeline haar plaats als hofdame bij de keizerin mocht innemen.

Adeline was erg benieuwd hoe het dagelijks leven in dienst van keizerin Augusta eruit zou zien. Sophie had haar er wel iets over verteld, maar de keizerin stond te boek als een moeilijke vrouw. Of Adeline goed met haar overweg zou kunnen? Met de leraressen op de kostschool had ze in de paar weken dat ze daar was geweest, al een paar meningsverschillen gehad. Wat als ze aan het hof ook zo betutteld zou

worden? ‘Ik zal daar tenminste prachtige jurken dragen en geen schooluniform.’

‘Zei u iets, gravin?’

Adeline was zich er niet van bewust geweest dat ze haar gedachten ook daadwerkelijk had uitgesproken. Ze keek naar de kamenier, die tegenover haar zat. ‘Ach, niets. Ik ben gewoon blij dat ik niet meer op dat afgrijselijke internaat zit. Alle meisjes daar moesten hun haren in een vlecht om hun hoofd dragen. Geen prachtig opgestoken haren en al helemaal geen krullen. En de jurken! Ik mocht zelfs geen hoepelrok dragen!’ De strenge regels waren niet de enige reden waarom de meisjeskostschool in Dresden haar zo had tegengestaan. Ook het onderwijs had naar haar mening totaal niet gedeugd, en haar klasgenootjes waren saai en niet erg intelligent geweest.

‘Kijk toch eens hoe hoog de schoorstenen van de fabrieken zijn, Emma!’ Adeline opende nieuwsgierig het venster van de koets, maar trok meteen daarna haar neus op. ‘De lucht ruikt hier alleen niet zo goed.’ Snel sloot ze het venster en liet zich weer op haar plek terugzakken. ‘Ik heb er zo veel zin in! Zal ik de keizerin vandaag al ontmoeten? Mama heeft urenlang lopen preken over wat ik moet doen en zeggen – en natuurlijk vooral wat niet. Hopelijk kan ik me straks alles nog herinneren.’

Haar kamenier glimlachte alleen maar en wijdde zich weer aan haar breiwerk, dat ze tijdens de lange reis alleen maar even aan de kant had gelegd toen ze een poosje hadden gerust. Emma was een paar jaar ouder dan de gravin, maar met haar strenge kapsel en eenvoudige jurk leek ze minstens dertig. Adeline had een paar boeken meegenomen om de tijd wat sneller te laten gaan, maar het was veel spannender om uit het venster te kijken en te zien hoe het landschap veranderde en welke andere reizigers er nog meer op de weg te zien waren. Ze had ook al eens met haar ouders gereisd – van het

ten noordoosten van Hamburg gelegen Slot Ahrensburg naar Schlettstadt in de Elzas – om haar oudere zus te bezoeken. En nog maar een paar weken geleden was ze uit Dresden teruggekomen. Normaal gesproken genoot Adeline ervan om onderweg te zijn, maar nu kon ze bijna niet meer wachten tot ze bij het Berlijnse Stadslot aan zou komen.

Het was al laat in de middag toen de koets eindelijk het grote plein van het slot opdraaide, de doorgang naar een tweede, kleiner plein overbrugde en met knarsende wielen voor de hoofdingang van de keizerlijke residentie tot stilstand kwam. Meteen kwam er een bediende aangesneld, die het portier van de koets opende om de nieuwelingen aan het hof te helpen bij het uitstappen. Een drukkende hitte lag over de stad en Adeline voelde zich bezweet en onprettig in haar hoog dichtgeknoopte, donkerblauwe reisjurk. Ze verlangde naar een koel bad en een gerieflijk bed. Uitgeput volgde ze de bediende, die haar kamenier en haar via de imposante marmeren trap en door de lange gangen van de tweede verdieping naar hun kamers leidde.

Toen de man de deur van de vertrekken van de nieuwe hofdame opende, liet Adeline haar blik over de met stof beklede wanden gaan en langs de brokaten gordijnen en de massieve, met houtsnijwerk versierde meubelen in rococo-stijl. De salon kwam enigszins bedrukkend op haar over, met zijn kolossale stoelen en zijn donkere houten lambrisering. Zelfs de lucht in deze ruimte leek zwaar. Adeline weerstond de verleiding om naar een van de hoge ramen te gaan en die wagenwijd open te zetten. Achter haar droegen twee pages de bagage van beide dames naar binnen en zetten die behulpzaam achter de deur van de suite neer.

Toen kreeg Adelines door een dubbele open deur een tweede kamer in het oog, die klaarblijkelijk haar slaapkamer was. Die was niet zo overladen vol: er stond slechts een

aantal eenvoudige biedermeier meubels. Het hemelbed en het raam waren versierd met luchtige, zachtere stoffen, zodat de kamer lichter en vriendelijker aandeed. Had haar zus Sophie deze stoffen uitgezocht? Adeline glimlachte bij de gedachte aan haar oudere zus, die op dit ogenblik misschien wel bezig was om de zijde voor haar trouwjurk uit te kiezen. Naast de slaapkamer bevond zich de kleine kamer van de kamenier, die eenvoudiger, maar gezellig was ingericht. Een derde deur leidde naar een badkamer, waarin onder andere een grote geëmailleerde badkuip stond en waar het naar zeep en naar fris wasgoed rook.

‘Wenst u verder nog iets, gravin?’

Adeline schudde haar hoofd. ‘Nee, dank u wel.’

De man met dunner wordend haar en een hoge maar vaste stem maakte een buiging. ‘De keizerin verwacht u om zeven uur in haar vertrekken. Ik zal iemand sturen die u over een uur komt ophalen.’

Adeline knikte en bedankte de man.

Toen de deur achter de bediende in het slot viel en ze alleen was met haar kamenier, liet ze haar tas op een stoel achter het bed vallen, trok haar handschoenen uit en streek met haar hand over de spreid die op het bed lag. De stof voelde glad en koel aan.

In Slot Ahrensburg was Adeline gewend geraakt aan grote kamers en veel luxe, zodat haar nieuwe omgeving haar niet van haar stuk bracht. Alles om haar heen herinnerde haar eraan hoe ze al als heel klein meisje voor de eerste keer met haar ouders aan het hof was geweest. Toen was ze zich er nog helemaal niet van bewust geweest wat voor belangrijke positie haar vader in de Pruisische samenleving bekleedde. In zijn geboortestreek Sleeswijk-Holstein, een onderdeel van Dene-marken, was hij door zijn koning in de adelstand verheven. Daarna had hij echter ruzie gekregen met de monarch en had

hij zich tot het Pruisische hof gekeerd. Inmiddels had hij veel invloed in de hoogste kringen van het keizerrijk.

‘Gravin?’ Emma’s stem rukte haar los uit haar gedachten. ‘U moet zich omkleden voor u naar Hare Majesteit gaat.’

‘Je hebt gelijk. Maar eerst wil ik graag even in bad.’ Haar kamenier kwam snel bij haar staan om de jurken uit de grote hutkoffer te halen en glad te strijken. Adeline was blij dat ze haar hooggesloten reisjurk met de ontelbare knopen snel uit kon trekken. De jonge gravin luidde de bel. Een paar ogenblikken later werd er al aan de deur geklopt en betrad een dienstmeisje van hoogstens dertien of veertien jaar oud het vertrek. Ze maakte een diepe reverence.

‘Hoe heet je, mijn kind?’ wilde Adeline weten.

‘Anni, uwe doorluchtige hoogheid.’

Adeline glimlachte. ‘Kom hier, Anni. Niet bang zijn, ik bijt niet. En dat “hoogheid” mag je in het gevolg wel achterwege laten. Je mag me gewoon gravin noemen. Dat doet mijn kamenier Emma ook.’

Het meisje zette aarzelend een stap naar voren en knikte verlegen. Emma fronste haar wenkbrauwen. Dat de jonge gravin niet veel om overdadige etiquette gaf, was al bekend, maar dat betekende toch niet dat iedereen in haar omgeving daarin mee hoefde te gaan? Haar moeder had gemopperd dat haar dochter zich niet genoeg als een dame gedroeg. Maar dat kwam ook doordat ze het grootste deel van haar kinderjaren met haar jongere broers had doorgebracht in plaats van met haar oudere zussen. Net als de jongens was ze in bomen geklommen en ze had haar broers bij sportwedstrijden zelfs regelmatig verslagen. Ze wist heel goed welke spelregels er golden in deftige gezelschappen, maar ze hield zich daar alleen aan als zij dacht dat het zinvol was.

Vandaag zou Adeline als hofdame worden ingevoerd in de intiemste kring rondom de keizerin en daarbij zou ze zich van

haar beste kant laten zien. Ze glimlachte. Haar moeder zou nog trots op haar worden. 'Ik wil graag in bad, Anni. Zorg er alsjeblieft voor dat alles klaarstaat.'

'Natuurlijk, gravin.' Het meisje maakte weer een reverent en haastte zich naar de deur. 'Ik ga meteen water halen, gravin.'

Adeline slenterde naar het raam, terwijl Emma schone handdoeken klaarlegde en de jurk voor de ontvangst bij Hare Majesteit op het bed uitspreidde. Vanuit haar slaapkamer kon Adeline in de tuin van het slot kijken. De strak aangelegde paden, kleine hagen en nette bloemperken gloeiden in de avondzon. In de verte wandelden twee dames met parasol, begeleid door een jonge officier in een keurig uniform van de garde. Hij was groot en had brede schouders, die hij als een echte militair strakgespannen hield, zonder dat het hem moeite leek te kosten. Adeline moest onwillekeurig glimlachen. Alsof de man had gemerkt dat hij werd bekeken, draaide hij zich plotseling om en keek omhoog naar haar raam. Snel deed Adeline een stap naar achteren, de halfdonkere kamer in. Haar hart begon sneller te kloppen, maar meteen daarna beet ze zichzelf toe dat ze zich niet als een domme gans moest gedragen.

Toen het bad volgelopen was, hielp Emma haar uit haar stoffige reisjurk en deed ze wat naar lavendel geurende zeep in het badwater. Nadat ze de rug van de gravin had ingezeept, verliet ze de badkamer. Adeline leunde achterover in het warme badwater en sloot haar ogen. De hete damp die uit het bad opsteeg, maakte haar slaperig. En als haar kamenier niet kort daarna met een stapel handdoeken was binnengekomen, had ze de gravin zeker slapend aangetroffen.

Maar nu moesten ze zich haasten. Terwijl Emma haar in haar lichtgrijze zijden jurk hielp – een elegante jurk die toch niet te opvallend was – maakte Adelines vermoeidheid plaats

voor een levendige nieuwsgierigheid naar de andere gasten bij het diner van de keizerin, en natuurlijk naar de vorstin zelf.

Augusta was nog niet zo lang keizerin. Als echtgenote van Wilhelm I van Pruisen had ze pas in het afgelopen jaar, na het einde van de Frans-Duitse Oorlog, samen met haar man de keizerskroon in ontvangst genomen, en nu heersten zij over het hele Duitse Rijk. Adeline voelde een vlaag van opwinding toen ze eraan dacht welke macht deze vrouw had. Zou ze deze macht inzetten tot zegen van haar onderdanen?

‘U moet nu wel een beetje voortmaken, gravin. Over vijf minuten komt de bediende om u naar Hare Majesteit te brengen. U wilt toch niet al direct op uw eerste dag te laat zijn?’

‘Natuurlijk niet, Emma. Maar je maakt me vreselijk zenuwachtig met dat nerveuze gedoe van je. Zo, dat zijn meer dan genoeg haarspelden – laat het maar zo.’ Ongeduldig maakte Adeline aanstalten om op te staan.

‘Maar ik moet nog uw collier om uw nek hangen!’ Adeline zag dat er pareltjes zweet op het voorhoofd van haar kamenier verschenen. Ze pakte de handen van de andere vrouw beet en hield ze vast. ‘Rustig worden, Emma. Haal even diep adem.’ Ze wachtte terwijl haar kamenier deed wat ze zei. ‘Nog een keer. Goed. Je zult zien dat je handen niet meer zo beven en je het sieraad nu veel beter om mijn hals kunt leggen.’

Emma knikte zwijgend. Ze had net het kleine gouden sluitinkje in de nek van de gravin vastgemaakt toen er op de deur werd geklopt. Adeline antwoordde, waarop een van de bedienden van het hof de kamer binnentrad en een buiging maakte. ‘Bent u zover, gravin? Hare Majesteit verwacht u in haar vertrekken.’

Een paar deuren verder bleef de bediende weer staan. Opnieuw klopte hij aan. Deze keer werd de deur door een andere bediende geopend, die zijn hoofd licht boog en daarna een pas opzij deed om de gravin naar binnen te laten gaan.

Met een bonzend hart betrad Adeline de salon.

Keizerin Augusta stond bij het raam en keek uit over de tuin.

‘Uwe Majesteit? Adelaide Karoline Luise, gravin Von Schimmelmänn.’

De vorstin draaide zich om en glimlachte. ‘Mijn lieve Adeline! Kom toch deze kant op, kom.’

Adeline maakte een diepe reverence en wist zo te verbergen dat ze verbaasd was dat de keizerin haar had aangesproken met de koosnaam die alleen binnen haar familie werd gebruikt. Ze richtte haar blik weer omhoog en toen ze Augusta’s vriendelijke gelaatsuitdrukking zag, kreeg ze een warm gevoel om haar hart. De moederlijke hartelijkheid die deze vrouw uitstraalde, was iets wat Adeline thuis nog maar weinig had ervaren.

‘Mijn lieve kind, ik ben zo blij dat ik u zie! U was altijd al een alleraardigst meisje – herinnert u zich nog dat we ons hier aan het hof met z’n allen kostelijk hebben geamuseerd? Ik weet nog hoe u in uw schattige korte jurkje steeds de grote tafel in de eetzaal op- en afmarcheerde en uiteindelijk in een bloemenmand ging zitten.’

Adeline werd rood en keek naar de grond, maar de keizerin glimlachte mild. ‘Het is niet mijn bedoeling om u in verlegenheid te brengen. Ik ben uw moeder in elk geval zeer dankbaar dat ze me nu ook haar jongere dochter ter beschikking stelt. We zullen zeker erg goed met elkaar overweg kunnen.’ Augusta wees naar een stoel en nam zelf plaats op een kleine sofa. ‘Hebt u een goede reis gehad?’

Adeline knikte. ‘Ja, dank u, majesteit.’

‘En gaat het goed met uw ouders?’

‘Dank voor uw belangstelling, majesteit. Ja, het gaat hun beiden goed.’

De keizerin knikte tevreden. ‘U zult zo meteen de andere

dames leren kennen. Zij zullen u in de komende dagen de nodige informatie verstrekken over onze kleine hofhouding.'

Adeline fronste bijna ongemerkt haar wenkbrauwen. 'Klein' was niet meteen het woord dat haar te binnen schoot als ze aan het kolossale slot met zijn honderden bedienden en de bijna eindeloos vele kamers en gangen dacht. Maar ze vermoedde dat je op een bepaald moment ook gewend kon raken aan zulke enorme afmetingen. En het grootste deel van wat er aan het hof gebeurde, draaide natuurlijk vooral om de keizer en niet zozeer om zijn gemalin. Voor zover Adeline nu wist, behoorden er slechts twee paleisdames en drie of vier hofdames tot het personeel dat het dichtst bij Augusta stond.

'Nou, liefje, dan zien we elkaar later weer aan tafel.' Met deze woorden stond de keizerin op en keerde ze zich weer om. De eerste audiëntie was klaarblijkelijk voorbij. Adeline ging ook staan, maakte een reverence en werd vervolgens door de bediende naar de deur begeleid.

Op de gang haalde ze zo diep adem dat haar longen er pijn van deden. Ze was zich er helemaal niet bewust van geweest dat ze in de aanwezigheid van de keizerin nauwelijks had durven ademen. Maar nu had ze er alle reden toe om opgelucht te zijn. De keizerin was zo vriendelijk geweest! Adeline zou vanavond meteen beginnen aan een brief voor Sophie en haar zus daarin vertellen over deze ontmoeting.

Adeline volgde de bediende door de brede hal met zijn hoge gestukadoorde plafonds en zwart-wit betegelde vloer. Ze liepen langs allerlei kamers tot aan een dubbele deur, die door de man werd geopend. De gravin volgde hem de grote ruimte in. Langs de wanden stonden rood met gouden leunstoelen. Adelines blik verplaatste zich naar de ovalen wandschilderingen, waarop landschappen waren afgebeeld. Een kroonluchter sierde de zaal. Dit moest de theesalon zijn waarover Sophie verteld had.

Een kleine groep dames bevestigde meteen haar vermoeden. De vrouwen zaten aan de andere kant van de ruimte, waar een vrouwelijke bediende hen van thee voorzag. Een van de dames, een vrouw van ongeveer vijftig jaar oud, draaide zich om toen ze hoorde dat er iemand binnenkwam. Ze zette haar kopje neer en stond op. 'U moet de nieuwe hofdame zijn.'

Adeline knikte en wilde meteen zeggen wie ze was, maar de strengkijkende dame sprak alweer verder. 'Mijn naam is Luise, gravin Von Oriola. Ik ben een van de twee paleisdames van Hare Majesteit en ik zal u vertrouwd maken met de protocollen die hier aan het hof gelden. Kom alstublieft deze kant op, dan stel ik de anderen aan u voor.' Ze liep met snelle stappen naar het bankstel, waar de andere dames haar met nieuwsgierige blikken opwachtten, en Adeline haastte zich achter haar aan. Ze probeerde de namen en gezichten in haar hoofd te prenten toen gravin Oriola de dames een voor een aan haar voorstelde en alle dames haar een voor een toeknikten. De jongste hofdame was misschien twee jaar ouder dan Adeline. Ze grijnsde ondeugend en strekte als enige haar hand naar Adeline uit. 'Ik heet Ida. Hartelijk welkom bij ons vrouwencircus.' De afkeurende blikken van de anderen negeerde ze eenvoudigweg.

Adeline pakte haar uitgestrekte hand vast en beantwoordde de vriendelijke begroeting met een opgeluchte glimlach. Door de koele, bijna vijandige manier waarop ze door de andere dames was ontvangen, was de moed haar bijna in de schoenen gezonken. Wat was het fijn om dan nu zulke hartelijke woorden te horen!

Toen Adeline na middernacht eindelijk haar slaapkamer binnenkwam, kon ze haar ogen al bijna niet meer openhouden.

Haar hoofd duizelde van alle namen van de personen die aan haar waren voorgesteld. Ze wist nauwelijks meer welke gezichten er nu bij welke namen hoorden.

Het diner had plaatsgevonden in een voor het keizerlijk paleis bescheiden ambiance. Er waren ook maar weinig gasten bij aanwezig geweest. Toch hadden er nog zo'n tachtig mensen om de tafel in de kolossale eetzaal gezeten. Onder hen waren veel edelen, wat niet verwonderlijk was: eigenlijk waren die altijd wel in groten getale aanwezig aan het hof. Talloze bedienden hadden het eten opgediend op schalen van blinkend zilver en op grote, zware kristallen schotels. Adeline had er maar nauwelijks van kunnen genieten omdat ze had geprobeerd in haar hoofd te prenten wie er welke functie bekleedde in de hofhouding van Wilhelm I en Augusta. Morgen zou ze een lijst maken met de aanwezige personen en hun namen en titels uit haar hoofd leren. Voor de eerste keer deze dag bekwam haar het gevoel dat haar nieuwe positie aan het hof niet alleen maar aanzien met zich meebracht, maar ook een behoorlijke hoeveelheid werk.

Haar kamenier, die in de kleine salon gewacht had tot de gravin terug zou keren van haar eerste verplichtingen aan het hof, glimlachte toen Adeline haar schoenen uittrok en achtere-loos midden op het tapijt liet liggen.

'O, Emma, ik voel mijn voeten haast niet meer. Wil je alsje-blijft zo aardig zijn om een kom met water voor me te halen?'
'Natuurlijk, gravin.'

In de salon die met name met groene meubels was ingericht, liet Adeline zich met een behaaglijke zucht in een van de mooie, kleine stoelen vallen. Maar meteen daarna ging ze ook weer rechtop zitten. 'Ik moet morgen meteen een afspraak maken met een kleermaakster – je had de jurken moeten zien de meeste dames droegen. Gravin Von der Schulenberg was van top tot teen in zwart kant gehuld. En ze deed daarbij ook

nog eens heel erg uit de hoogte!' Ze ging nog rechter op zitten en deed het vrouwelijk hoofd van de hofhouding na, die haar schrale, gerimpelde gezicht met een dikke, witte laag poeder had gegreemd en een deftige bril op het puntje van haar neus droeg. Als ze sprak, klonk dat altijd nasaal.

Adeline strekte haar benen uit en wiebelde voorzichtig met haar tenen om zo weer wat leven in haar gevoelloze voeten te krijgen. Ze trok een grimas vanwege de zachte tintelingen die ze voelde toen het bloed weer beter door haar voeten begon te stromen. 'Emma?'

'Ik kom eraan, gravin.' De kamenier kwam met warm water uit de badkamer en Adeline had haar eerste kous al naar beneden getrokken toen Emma de schaal voor haar stoel op de grond zette. Haar moeder gooide haar altijd voor de voeten dat ze ongeduldig was, maar Adeline begreep niet waarom ze zou moeten wachten als daar geen goede reden voor was. Ze hield er niet van om alleen maar te zitten wachten tot er iets gebeurde. Ze was van plan om iets van haar leven te maken. En de eerste stap naar dat doel was dat ze zich onmisbaar zou maken aan het hof.

'In elk geval heb ik bij de dames die er vandaag waren de prachtigste zijde gezien.' Adeline ging verder met haar beschrijving van de pracht en praal van de vorstelijke kledij die ze tijdens de maaltijd had gezien. 'De jurken waren voorzien van elegante pareltjes en doorstikt met gouddraad; het was een droom! En stel je eens voor: gravin Von Hacke had zelfs een bontrand aan haar cape. Midden in de zomer!' Ze schudde lachend haar hoofd en dompelde haar voeten in het warme, met geurige olie verrijkte water. 'Dat doet me goed!' Ze sloot haar ogen en leunde achterover. Een glimlach trok over haar gezicht toen ze aan het voorname tafelgezelschap dacht.

Maar ze had niet alleen maar aandacht gehad voor de dames en de kleding die zij voor deze gelegenheid hadden

uitgezocht. Ook de heren hadden helemaal in het statige plattje gepast – en dan natuurlijk vooral de keizer zelf, die met zijn ruige bakkebaarden en zijn onberispelijke houding een voorbeeld was voor alle aanwezige mannen. De oude generaals en hoge hofambtenaren hadden zilvergrijs haar, enorme baarden en aan hun buiken was te zien dat ze altijd goed en genoeg te eten kregen. De jonge officieren vielen juist op door hun heldhaftige uniformen, elegante manieren en hun opgewekte blik.

Adeline had vanavond ook de jonge officier ontmoet die ze vanuit haar kamer in de tuin had gezien. Als hij haar al had herkend, had hij daar in elk geval niets van laten merken. Maar het was haar wel opgevallen dat hij tijdens de maaltijd een paar keer stiekem naar haar had gekeken. Jammer dat ze niet de gelegenheid had gehad om met hem te spreken. Het kostte haar in ieder geval geen moeite om zijn naam te onthouden: Alexander von Hohenthal. Hij was de broer van Ida, die haar vandaag zo vriendelijk had begroet en vanavond tegenover haar aan tafel had gezeten. Adeline glimlachte. Ze zou vast nog wel het een en ander over de donkerharige soldaat met zijn melancholische blik te weten komen.

Toen Adeline kort daarna in haar kussen wegzonk, kreeg ze geen tijd meer om te dromen. Ze viel meteen in een diepe slaap, waaruit ze de volgende morgen om zes uur maar met moeite weer wakker kon worden. De eerste werkdag als hofdame van de keizerin was begonnen.

Adeline was nog geen week aan het hof toen ze een brief van thuis ontving. Haar moeder klaagde erover dat ze na het korte bericht over de eerste avond van Adeline aan het hof, verder geen brief meer van haar dochter had gekregen. Alles

wat haar moeder had opgeschreven leek sowieso wel op één grote klaagzang. Over dat Christiaan niet echt vooruitging op school, dat de kinderen van Fanny zo ziekelijk waren en dat er door een financiële kwestie alweer een meningsverschil met dominee Hachtmann was ontstaan.

Adeline liet het papier dat met de zwierige initialen van haar moeder was versierd naar beneden zakken. Ze frontte haar voorhoofd. Dat je het bij haar moeder maar moeilijk goed kon doen, daar was ze al aan gewend. Maar dat ze steeds weer ruzie zocht met de predikant kon Adeline maar niet begrijpen. Haar moeder ging, zoals dat nu eenmaal van haar verwacht werd, elke zondag prachtig uitgedost naar de kerkdienst en gaf ook geld voor de bloemenversiering in het kerkgebouw. Ze bemoeide zich echter wel steeds weer met de zaken van de predikant. Natuurlijk waren er in huize Schimmelmann dagelijks godsdienstoefeningen, zoals je dat bij een adellijke familie mocht verwachten. Ze waren tenslotte een voorbeeld voor anderen. En Adeline had vaak in de grote bijbel met platen van Schnorr von Carolsfeld gebladerd, die thuis in de boekenkast van haar vader stond. Vooral de platen die lieten zien hoe Jezus zieken genas of met armen en geminachte mensen aan tafel zat, vond ze prachtig. Maar verder had het christelijk geloof in het dagelijks leven op slot Ahrensburg geen belangrijke rol gespeeld. Zo leek het in ieder geval. En haar ouders spraken nooit over wat het geloof voor hen persoonlijk betekende – in elk geval niet in het openbaar. Maar heel af en toe, als ze met haar vader alleen was, vertelde hij haar wel eens iets over zijn overtuigingen.

Toen Adeline belijdenis aflegde, had haar vader een korte toespraak gehouden, die haar diep had geraakt. ‘Strek je vooral uit naar het Koninkrijk van God’, was de boodschap geweest die hij op die dag aan zijn vijftienjarige dochter had meegegeven. En ze had sindsdien haar uiterste best gedaan om deze

aansporing niet meer te vergeten. Toch moest ze toegeven dat het met alle pracht en praal die ze hier aan het keizerlijk hof om zich heen zag, helemaal niet zo makkelijk was om vanuit dat principe te leven. Het wemelde hier van de mensen met grootse plannen, die stinkend jaloers waren op de successen van anderen en gedreven werden door het verlangen naar nog meer welvaart en bezit. Zo wilde Adeline zeker niet worden!

Met een zucht pakte ze een vel briefpapier en een penhouder. Ze zou een antwoord aan haar moeder schrijven. De dag nadat ze hier was aangekomen, had ze al een uitvoerige brief naar haar zus gestuurd. Adeline had Sophie de groeten gestuurd namens haar vroegere collega's en vriendinnen en ze had haar verteld over haar eerste indrukken aan het hof. Sindsdien had ze amper meer tijd gehad om adem te halen, laat staan om op haar gemak een lange brief te schrijven. Vandaag, zondag, had ze een kerkdienst bijgewoond in de slotkapel en daarna deelgenomen aan een formeel middagmaal met de keizerin. Nu had ze een paar uur vrijaf.

Een uur later had Adeline drie volgeschreven vellen briefpapier voor zich liggen. Ze legde de penhouder in de marmorene schaal op de tafel en rekte zich uit. Ze was zich er niet van bewust geweest hoeveel er de afgelopen dagen was gebeurd en wat ze allemaal geleerd had. De brief ging over de regels aan het hof, de andere hofdames, de vele zalen en kamers in het kasteel met hun kostbare wandtapijten, de trots oprijzende zuilen en de portretten van vroegere generaties edelen. Maar ze had vooral vol enthousiasme over de keizerin geschreven.

Veel belangrijke mensen – onder wie de keizer zelf – vonden dat Augusta zich te veel met de regeringszaken van haar man bemoeide. Als de keizerin er niet bij was, werd dit ongepast genoemd. De keizerin zou zich beter kunnen bezighouden met zaken die goed waren voor het volk, de liefdadigheid ondersteunen en zich verder niet met de politiek

bezighouden, zo meende men. Vanzelfsprekend nam de keizerin haar taken als vorstin heel serieus. In het openbaar trad ze majesteitelijk en ernstig op, maar Adeline had gemerkt dat haar hart vervuld was van een bevlogenheid die in gesprekken met vertrouwde mensen steeds weer naar voren kwam. Vooral de onbaatzuchtigheid waarmee ze zich aan het eind van de Frans-Duitse Oorlog voor de lazaretten had ingezet en ook zelf de gewonde soldaten had verpleegd, had diepe indruk op Adeline gemaakt.

Ook in de persoonlijke omgang was de keizerin tot nu toe steeds erg vriendelijk tegen haar geweest.

Adeline vouwde de brief aan haar moeder dubbel, schoof die in een envelop en verzegelde hem met het zegel dat ze als hofdame van de keizerin had gekregen. Ze bewonderde de vrouw bij wie ze nu in dienst was en ze zou haar uiterste best doen om al haar taken zo goed mogelijk te vervullen. Misschien kon ze dan zelf ooit ook iets doen wat écht belangrijk was!

Met blosjes op haar wangen en stralende ogen stapte Adeline het balkon op. In de tuin waarop ze neerkeek, waren guirlandes opgehangen, die door de zachte bries in beweging werden gebracht en in het licht van de brandende fakkels dansende schaduwen op de grond wierpen. Door de grote vleugeldeur achter haar drongen de gedempte klanken van de muziek tot haar door, terwijl ze buiten van de warme zomerlucht stond te genieten. De jonge gravin haalde diep adem en keek omhoog naar de sterrenhemel, die er met de lichten van het slot om leek te strijden wie van beide het mooist schitterde. Ze kon zich niet herinneren dat ze ooit zo gelukkig was geweest.

Haar nieuwe baljurk was gemaakt van zachtroze zijde, afgewerkt met fijne biezen en piepkleine pareltjes. Haar decolleté was bedekt met zachte zijde waardoorheen haar blanke huid nog zichtbaar was. Op die zijden stof was een klein boeketje rozen bevestigd. De hooggesloten jurken die ze overdag droeg, waren net zo kostbaar en elegant, maar de avondjurken die speciaal voor de feesten en bals waren gemaakt, lieten Adelines hart altijd een beetje sneller kloppen. De avond ervoor had ze nog met potlood en papier aan haar schrijftafel gezeten en zelf een ontwerp gemaakt voor een baljurk. Ze verdiepte zich in elk modetijdschrift dat ze in handen kon krijgen – en aan het hof kon ze altijd aan informatie komen over de nieuwste stoffen en de modernste mouwontwerpen.

‘Ah, hier ben je!’

Adeline draaide zich om en glimlachte naar de jonge vrouw die nu achter haar stond. Ida en zij konden al vanaf het eerste ogenblik goed met elkaar opschieten en hadden al een aantal overeenkomsten ontdekt. Ze waren allebei opgegroeid met veel broers en zussen en hadden beiden hun betrekking aan het hof van een oudere zus overgenomen. Ze hadden allebei jongere broertjes met wie ze samen onderwijs hadden gekregen. En ze hielden er beiden niet van om stil te zitten als ze konden lopen of klimmen of zich op een andere manier konden bewegen. Als je Ida voor het eerst zag, zou je niet denken dat er achter de sierlijke gestalte met de fijne rossige haren en zachtblauwe ogen een jongedame schuilging die zo zelfbewust was. Maar zodra haar vriendin haar mond opende, werd al snel duidelijk dat ze heel goed wist wat ze wilde.

Adeline glimlachte en pakte Ida's hand vast. ‘Kun je je iets mooiers voorstellen dan dit?’ vroeg ze met een zucht.

Ida kneep in haar hand en sloeg de dunne stola die ze om haar schouders droeg, nog strakker om zich heen. ‘Ik zou

willen dat deze avond nooit op zou houden', fluisterde ze. 'Ik zou de hele nacht wel kunnen dansen!'

'Ik geloof dat mijn hart al een driekwartsmaat slaat', antwoordde Adeline lachend. Ze was steviger gebouwd en ook groter dan haar vriendin, maar door haar trotse en elegante houding waren er meestal net zo veel nieuwsgierige blikken op haar gericht als op de betoverende Ida. Er waren al zo veel jongemannen geweest die haar ten dans hadden gevraagd, dat ze het bijna onaangenaam begon te vinden, want ook de jaloerse blikken van de andere dames ontgingen haar niet. Maar als ze in de armen van deze statige heren over de dansvloer zweefde, vergat ze alles om zich heen. Het leek dan wel alsof ze gewichtloos was. Soms leek het haar alsof ze voor het leven aan het hof geboren was, alsof haar hele kindertijd en haar jeugdijaren, de manier waarop haar kindermeisjes en gouvernantes haar hadden grootgebracht, het onderwijs dat ze van de huisleraar had gekregen en zelfs die paar maanden op de meisjeskostschool nu eindelijk zin bleken te hebben gekregen. Als ze nu nog een passende relatie met een hoge militair of een belangrijke politicus kon aangaan, zouden alle deuren voor haar opengaan.

Een paar weken geleden had Adeline nog niet gedacht dat een belangrijke positie in de samenleving en de invloed die daarmee gepaard ging, zo aantrekkelijk konden zijn. Maar hoe meer ze over de verschillende relaties van de keizerlijke familie leerde, hoe meer ze gefascineerd raakte door deze politieke wereld.

'Heb je gehoord wat ik heb gezegd, Adeline?' Ida's stem rukte haar los uit de wereld van haar gedachten. 'Ik ga weer naar binnen – mijn balboekje is overvol en ik wil niet nog een dans laten schieten.'

'Ga jij maar', zei Adeline glimlachend. 'Ik kom er zo aan.' Weer keek ze omhoog naar de nachtelijke hemel. Het leek

wel of de sterren plotseling wat bleker waren geworden, alsof ze zich afkeurend terug wilden trekken. Adeline voelde ineens gewetenswroeging toen ze eraan dacht hoe ze zich volledig op het leven aan het hof had gestort. Hoe vaak hadden haar gesprekken en wat ze deed tot nu toe eigenlijk om onbetekenende zaken als jurken en uitnodigingen gedraaid? Was dit werkelijk het leven dat God met haar voor ogen had? Of hoorde ze Zijn stem gewoon niet meer door al het lawaai van gesprekken, dans en muziek?